

W. F. Dankbaar, *De sacramentsleer van Calvijn*, Amsterdam, 1941; P. J. Richel, *Het kerkbegrip van Calvijn*, Utrecht, 1942; M. B. van 't Veer, *Catechese en catechetische stof bij Calvijn*, Kampen, 1942; S. van der Linde, *De leer van den Heiligen Geest bij Calvijn*, Wageningen, 1943; H. Schroten, *Christus, de Middelaar, bij Calvijn*, Utrecht, 1948; J. L. Witte S. J., *Het probleem individu—gemeenschap in Calvijns geloofsnorm*, 2 dln, Franeker, 1949.

⁹⁾ T. H. L. Parker, *The oracles of God. An Introduction to the Preaching of John Calvin*, London, 1945; idem, *The doctrine of the knowledge of God. A study in the theology of J. Calvin*, Edinburgh, 1952; T. F. Torrance, *Calvin's doctrine of man*, London, 1949; Edward A. Dowey Jr., *The knowledge of God in Calvin's Theology*, New York, 1952; Ronald S. Wallace, *Calvin's doctrine of the Word and Sacrament*, Edinburgh, 1953.

¹⁰⁾ L. Romier aan N. Weiss, 2 Nov. 1916, in: *Bull. de la Société du Protest. franç.*, LXV (1916), p. 344.

¹¹⁾ G. Gloede, *Theologia naturalis bei Calvin*, Stuttgart, 1935, S. 1.

¹²⁾ John A. Powell in een recensie in: *Scott. Journal of Theology*, VIII (1955), p. 196—197. Powell stelt de kwestie als volgt: „Was the Reformer, John Calvin, one of the greatest theologians and leaders of the Christian Church in any age? Or was he a prophet of gloom, who gravely misunderstood the nature and implications of the Gospel; a revolutionary within the Church, who attacked the Catholicism of his time with embittered and fanatical fury?”

¹³⁾ John T. McNeill, *The history and character of Calvinism*, p. 93; zie ook p. 230: „Calvin was one of those scholarly and highly sensitive persons whose talents mark them for prominent leadership, and who shrink from but dare not shirk the duties involved.”

¹⁴⁾ O. Pfister, *Das Christentum und die Angst*, Zürich, 1944.

¹⁵⁾ O. Pfister, *Calvins Eingreifen in die Hexer- und Hexenprozesse von Peney 1545 nach seiner Bedeutung für Geschichte und Gegenwart*. Ein kritischer Beitrag zur Charakteristik Calvins und zur gegenwärtigen Calvin-Renaissance, Zürich, [1947]. Naar aanleiding van de door F. Büsser in *Theol. Zeitschrift*, IV (1948), S. 310 ff. geïfende critiek gaf Pfister een nadere verantwoording van zijn boek in een artikel: *Calvin im Lichte der Hexenprozesse von Peney*, in: *Theol. Zeitschrift*, IV (1948), S. 411—434. Zie voorts de critiek, op een detailpunt geïfend door A. Debrunner, *Coram narrandum differo*, in: *Theol. Zeitschrift*, V (1949), S. 75 ff., welke critiek Pfister als juist heeft moeten erkennen.

¹⁶⁾ O. Pfister, *Calvins Eingreifen in die Hexenprozesse*, passim; de citaten S. 99, 187. Zie ook zijn *Das Christentum und die Angst*, S. 377, 396—397. R. Trevor Davies, *Four centuries of Witch-beliefs*, 1947, p. 5—9, zoekt de oorzaak van het vervolgen van heksen door Calvijn in diens leer van des mensen val en van de letterlijke inspiratie der Schrift.

¹⁷⁾ A. Favre—Dorsaz, *Calvin et Loyola. Deux Réformes*, Paris/Bruxelles, [1951], vooral p. 22, 61, 70, 86—87, 99, 117—121, 134—139, 166, 199, 208, 330, 431—432: de citaten p. 199, 432.

¹⁸⁾ Typerend is het geschrift van S. Zweig, *Castellio gegen Calvin*, 1936, en de brede aandacht welke daaraan geschonken is, zij het om een bijkomende oorzaak. De critiek heeft het boek genoemd „eine der gründlichsten und verderblichsten Lügen innerhalb der historischen Literatur”. Zie o.m. G. W., *Der Streit um Castellio und Calvin*, in: *Kirchenbl. f. die ref. Schweiz*, CIV (1948), S. 171—172. Toch meent H. J. Mispelblom Beyer, *Tolerantie en Fanatisme*. Een studie over verdraagzaamheid, Arnhem, 1948, blz. 58, zijn beweringen over Calvijn te mogen funderen uitsluitend met een beroep op Zweig!

¹⁹⁾ J. Lindeboom, *Een hoogtepunt in de ontwikkeling der tolerantie: Sebastiaan*